

A SZOMÁLIAI KALÓZKODÁS ÉS A BUKOTT ÁLLAMISÁG ÖSSZEFÜGGÉSEI CORRELATIONS OF SOMALIAN PIRACY AND A FAILED STATE

A Szomália partjainál megjelenő modern kalózkodás új biztonsági kihívást jelentett a nyugati kereskedelmi útvonalaira nézve. Szerző a szomáliai kalózkodás kialakulását, okait és az ellenintézkedéseket vizsgálja, különös tekintettel azok hatékonyságára.

The emerging Somalian piracy threatened Western commerce lines as new security challenge. Author examines evolving, reasons and countermeasures of Somalian piracy, focusing of their effectiveness.

A biztonsági szakemberek előtt régóta nem volt titok, azonban a közvéleményt sokkolta a hír, hogy a XXI. században egyre több kalóztámadás történik „úgy általában”.

A klasszikus képlet szerint a védtelen polgári hajót a kalózkodók megközelítették, a fedélzetre szállva elfoglalták, a mozdítható értékeket elvitték, majd – esetleg a legénység életéért tisztes váltságdíjat kérve – jó esetben távoztak.

A közfigyelem növekedésével kiderült, hogy a modern kalózkodók, nem a sztereotípiákban élő romantikus hősök, féllábú kapitánnyal és vicces papagájokkal a fedélzeten. A képeken is átütő véres valóság szerint az új kalózkodók fiatal, perspektíva nélküli, rongyos emberek kis tákolt rohamcsónakokban, akik iparszerűen végeznek szervezett bűnözői tevékenységet, amelyet ráadásul különféle politikai szervezetek saját céljaira is kisajátítanak.

A szomáliai kalózkodás jelensége megértéséhez egyfelől ismerni kell ezt a sorstalan országot, valamint szükséges tisztázni a kalózkodás általános gyűjtőfogalmán belül a szomáliai modell jellegét és jelentőségét.

Szomáliáról általában elmondható, hogy nem született szerencsés csillagzat alatt, noha természeti adottságai többre predesztinálják; a 637.657 négyzetkilométeres, változatos domborzatú ország több mint háromezer kilométeres tengerparttal rendelkezik, éghajlata a sivatagi és a monszun között váltakozik. Területén számtalan kiaknázatlan nyersanyag lehetőség található, azonban működő ipar nem épült ki.

Az agrárszektor a földterület 1,64%-ára korlátozódik, ebből mindössze 2.000 négyzetkilométernyi öntözött földterülettel, és a tervezetlen környezetgazdálkodás eredményeként a természeti veszélyek tovább rombolják a használható lehetőségeket.

Az ország államforma és közigazgatás nélkül létezik, alkotmányát 2012. augusztus elsején fogadták el, megválasztott átmeneti formális kormánya tényleges hatalom nélkül működik.

Az ország területe 18 körzetre tagolódik, a jogszolgáltatást az egyelőre szintén nem létező helyi bíróságoknak kellene ellátniuk, a világi, szokás- és muszlim jog alapján (saria), amely kiszámíthatatlan elegyet képez a mindennapokban.

A politika szó Szomáliában klánok és hadurak folyamatos és véres vetélkedését jelenti, változatos, de európai mércével mérve mindenképpen illegális eszközökkel.

A tízmillió fő népesség korfája szerint 44%-uk 14 éven aluli, a várható élettartam 50 év.

A szegénységből fakadóan a közegészségügyi helyzet kritikus, a világon a 3. legnagyobb a csecsemőhalandóság, az öt év alatti gyermekek egyharmada alultáplált, az egészségügyi szolgáltatásokhoz a népesség körülbelül fele jut hozzá, ezért a fertőzőes megbetegedések lehetősége magas.

A honi beszélt nyelvek (szomáli, arab) mellett megmaradt a korábbi gyarmatosítók nyelve is, a népesség alig több mint egyharmada írástudó, átlagosan hároméves iskolaidő mellett.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

PECZÖLI Ákos

Budapest, 2012.
5. évfolyam 3-4. szám

A kétségbeejtő általános állapotok mellett az informális gazdaság mégis mutat némi életképességet, az állattartás jelentős, sőt a szolgáltató szektorban kiépült a másodlagos pénzügyi szektor, összességében 600 dolláros GDP/fő eredményt mutatva fel, de állami adatok hiányában statisztika sem készül.

A közszolgáltatások és a kommunikáció kritikusan alacsony szinten található [1].

Az országban létezik hadsereg, azonban a korábbi rendszer alatt felduzzasztott haderő elvesztette képességeit, a katonák külföldi kiképzéseken vesznek részt, az ütőképesség és a morál alacsony, a dezertálás általános [2].

A történelem sem volt kegyes Szomáliához, az angol és olasz gyarmatdarabokból összetakolt ország 1960-ban nyerte el függetlenségét, majd kilenc év múlva már az ország arcukat az 1969-ben fegyveres puccsal hatalomra került Mohamed Sziad Barré tábornok-elnök határozta meg. Barré uralmát az ellenzéki hangok elhallgattatásával és a disszidensek bebörtönzésével alapozta meg, időközben több – gyakorlatilag minden évtizedben – fegyveres konfliktust vívott a szintén mintaállam Etiópiával, köztük kisebb-nagyobb határkonfliktusokat, valamint az Ogaden-háborút [3]

Barré 1991 januárjában fegyveres felkelés ütötte el, Észak-Szomáliában kikiáltották a Szomáliföld Köztársaságot, majd az ország teljes, máig tartó anarchiába süllyedt, 1991-től tartó konfliktusban becslések szerint 350.000–1.000.000 fő lakos halt meg.

1992 és 1996 között, mivel a helyzet nem rendeződött, több ENSZ-misszió kísérletezett – többek között az Új Remény-hadművelet – a terület életképessé tételével. A korábban állomásozó amerikai erők átadták helyüket a nemzetközi kontingensnek, azonban a fegyveres bandákkal való harc kilátástalanná tette a küzdelmet [4], elvezetve a „Black Hawk Down” incidenshez (azonos című film is készült az akcióról). A beavatkozás során 1993. október 3. napján amerikai elitegységek (Delta Force és Ranger alakulatok) egy rajtaütésben 19 katonát vesztek, 80 sebesült és körülbelül ezer szomáliai áldozat mellett [5].

Ekkor vált nyilvánvalóvá Szomália megmenthetetlensége; az ENSZ 1993 és 1995 márciusa között zajló „Somalia - UNOSOM II” művelete keretében 28 ezer fős harci és 2.800 fős kiegészítő állományt telepítettek a mogadisuvi főhadiszállásra. A misszióban a halálos áldozatok száma 147 fő volt, 143 katonai, 3 fő nemzetközi civil és egy fő helyi kiegészítő megoszlásban. A mandátum „minden szükséges eszköz bevetését” megengedte a humanitárius tevékenység biztonságos környezetének kialakítására. A művelet költsége 1.643.485.500,- dollár volt [6]. A csapatokat később kivonták, de stabilitást azóta sem sikerült teremteni.

Két északi tartomány (Somaliland és Puntland) időközben félfüggetlen kormányokat alakítva elszakadt az országtól, és bár 2004-ben egy rövid időre felállt az átmeneti kormány is, érdemi államfejlesztési hatás nem érződött az országban.

Az Egyesült Nemzetek – és Biztonsági Tanácsa –, valamint egyéb nemzetközi szervezetek tudatában vannak a helyzetnek, csak 2011-ben 5, míg 2012-ben 6 ENSZ BT-határozat született az országgal kapcsolatban, azonos problémaköröket érintve; belső stabilitás, kalózkodás, fegyverkereskedelem, csempészet és terrorizmus, valamint több más határozat foglalkozik az AMISOM (African Union Mission in Somalia) és régió helyzetével [7].

Jelenleg az Afrikai Unió az ENSZ támogatásával fejt ki tevékenységet a térségben 17.709 fővel, katonai, rendőri és polgári téren, visszafogott sikerrel [8].

Jelentések szerint az országban a biztonsági helyzet reménytelen, jelen van az al-Sahab terrorszervezet, sőt szaporodtak további szervezetek kiképző- és búvóhelyei, illetve a kalózkodás műveleti bázisai [9]. Közben az ország csak nyeli a segélyeket és egyre több menekült érkezik, tovább fokozva az instabilitást [10].

Összességében kijelenthető, hogy Szomália területén a modern állam modellje halott, az ország nem véletlenül tekinthető „bukott államnak” [11].

A koncepció háttere, hogy a működő államiság problematikája a közjog kitüntetett területe, amely egyben a regionális környezetbe illeszkedő, stabil államiság feltétele is.

A jog- és politikatudományban az államiság több párhuzamos – és nyugatias – fogalma létezik, a működő államhoz a modern jog- és politikatudomány értékeit társítja.

Az állam, mint entitás talán legegyszerűbben a szuverenitásból vezethető le, amely alapján adott területen, adott mennyiségű ember, adott körülmények között, adott szabályok szerint él. A szuverenitás belső fogalma szerint fenntartja az állami-jogi rendet, állami főhatalmat gyakorol, míg külső feladata szerint független, önálló jogalany a nemzetközi kapcsolatokban.

Amennyiben a fogalom egy eleme hiányzik, már nem beszélhetünk szuverén jogi képződményről, bevezetve az instabil állam koncepcióját, amelynek kritikus túlbillenése (összeomlása, azaz kudarca) bukott államot hoz létre, amely – a terület nagyságától és jellegzetességeitől függően – globális fenyegetést jelenthet.

A bukott államiság jellege szerint modern és fejlődő negatív definíció, amely alapján adott területen a működő államok értékei hiányoznak, ezért természetesen az érintett terület szerveződése nem képes gátat vetni a magára és környezetére káros és veszélyes folyamatoknak, sőt fel sem képes ismerni azokat.

A bukott állam lényege abban érthető tetten, hogy a hiányoznak az állami működés feltételei és jelei, a mindennapok biztonsága és folyamatossága, a fenyegetések elhárítása, a belső szervezeti harmónia és a hatékonyan érvényesített „legális és legitim erőszak monopóliuma”.

Míg a működő államban a hatalom határait megosztása, korlátai, garanciák és egyensúlyok szabják meg, továbbá érvényesül a társadalmi alrendszerek önmozgása, a bukott állam valamiféle anarchikus jellegű vákuumban létezik.

A bukott államban a jog létrehozatala, betartatása, tisztelete és hozzáférhetősége hiányzik, ezért a hiányzó állam feladatait fel sem tudja mérni, állampolgáraival nincs kontaktusa, képtelen jogait, kötelezettségeiket vagy feladataikat megszabni, a köztük levő különféle forrású egyenlőtlenségeket csökkenteni.

Ezzel szemben a működő állam gazdasága kiszámítható, a tulajdoni viszonyok stabilak, a vállalkozási szabadság biztosított, a piac magas szinten fejlett [12].

Szomáliára a fenti ismérvek közül csak a bukott állami jellemzők vonatkoznak, a Fund for Peace Foundation bukott államok listáján az ország 178 államból zsinórban ötödik évben végzett a kétes dicsőséggel bíró első helyen, 12 fő- és több mint száz alkritérium alapján. Az indokolás szerint a széleskörű jogtalanság, a hatékonytalan kormányzás, a terrorizmus, a felkelések, a kiterjedt bűnözés és az ismert kalóztevékenység miatt [13].

A szomáliai állami vergődésnek a kalózkodás az egyik leglátványosabb tünete.

Hagyományosan a tengeri vállalkozások nagy kockázataik mellett magas profitígéretük miatt nagy vonzerővel bírtak az üzleti vállalkozók számára. A tengeri kereskedelmi utakon már az ókorban megjelentek a bejáratott vízi útvonalakon működő némi egyszerűsítéssel „kalóznak” nevezett fosztogatók, a probléma az ókori Görögországot és a Római Birodalmat is érintette.

A kalózok mai terminológiával köztörvényes bűncselekményeket hajtottak végre, kizárólag for-profit céllal, politikai vagy katonai célok kizárólag ebben a kontextusban merülhettek fel.

A magán és a katonai szféra intézményesült összefonódására egészen I. (Tudor) Erzsébet (1533-1603) idejében került sor a privateerok (privateer vagy korzár, kalózlevéllel működő vállalkozó, aki engedélyt kapott ellenséges országok hajóinak és érdekeltségeinek megtámadására, állami részesedés mellett) felvirágzására, leghíresebb képviselőjük Sir Francis Drake a „királynő kalóza” [14].

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

PECZÖLI Ákos

Budapest, 2012.
5. évfolyam 3-4. szám

Ez az államcélók érdekében működtetett modell egészen az amerikai függetlenségi háború idejéig fennmaradt, és noha a kalózkodás maga nem tűnt el [¹⁵], sőt magas szinten működött [¹⁶], noha egészen a XXI. századig köztörvényes bűncselekménynek tartották.

A mai álláspont szerint a kalózkodást egyre inkább terrorvétekenységként kezelik, sőt egyes nézőpontok szerint az ember- és eszközrablások mögöttes politikai célokat, terror szervezetek rekrutációját és finanszírozását szolgálják.

A szomáliai kalózkodás üzleti modellje a végletekig szimplifikált; az elszántság és a kötelező AK-47 típusú gépkarabély mellett beruházásként szükség van néhány létrára és kötélre, valamint közepes gyorsaságú motorcsónakokra, minél nagyobb hatótávolsággal. Az eszközök élelmes vállalkozóktól bérelhetők is, a part menti bázisokról bármikor el lehet indulni, a védtelen hajóforgalom ismeretében a profit szinte biztos volt, egészen tavalyig.

A humán erőforrás toborzása szintén egyszerű, arrafelé végtelen utánpótlás van szegény, de vállalkozó szellemű fiatalemberekből, többük korábban kapott is fegyveres kiképzést.

Az igénybe vett technológia egyszerű és lenyomozhatatlan, a GPS elterjedt, a fedélzetre jutáshoz használt rohamlétrát könnyű használni és a taktika szerint, ha a célba vett hajó nem tud az észleléskor érdemi ellenállást kifejteni, már hiába ad le vészjelzést, a segítség megérkezése időbe telik. A teljes hajóforgalmat erőforrás hiányában folyamatosan monitorozni lehetetlen, pontos koordináták vagy állandó figyelem nélkül az elkövetők is azonosíthatatlanok.

A kalózok egyébként a foglyokat nem kímélik, az EU-NAVFOR parancsnoka szerint bevett szokásukká vált, hogy a vízben vontatnak megkötözött embereket, fejjel lefelé lógatják vagy hűtőkamrába zárják őket. Ha hadihajó közelít feléjük, gyakran a fedélzetre viszik foglyaikat, s ott bántják, kínozzák őket, hogy elrettentsék a haditengerészeket a támadástól.

A kalózok készülnek továbbá a páncélozott, felszerelt „pánikszobák” ellen is, a behatolást rakétagránáttal vagy plasztikkal hajtották végre [¹⁷].

A nemzetközi kalózellenes erők ellentaktikája szerint a kis csónakok helyett a válaszcsepés mérése inkább a – korábbi zsákmány – anyahajókat érinti, amelyek egyben hatótávolság-növelő depóként is funkcionálnak.

A profitból részesedik a vezető, a tippadó, a szervező, a résztvevők, és a maradékból újabb eszközökre is fordítanak (pl. rakétagránátok, plasztik robbanószer, kisebb anyahajók).

A támadás általában a hajó elrablásával ér véget, a legénységért kért váltságdíjakat a folyamatosan erősödő katonai jelenlét miatt a kalózok növelték, ennek háttere, hogy egyre távolabbról és több elővigyázatossággal kellett beszerezni a túszoikat.

A tömegesedő tevékenységet a sajtó egyre jobban dokumentálta, a kalózok napi támadásai végül mínuszos hírré váltak, később csak a hétmillió dolláros váltságdíjrekord [¹⁸] vagy az kalózok okozta olajválság veszélye keltett érdeklődést [¹⁹].

Tenger- és büntetőjogi kérdéseket vetett fel, hogy a brutális módszerekre válaszul orosz haditengerészek a Moszkovszkij Univerzitet orosz tankhajó 2010. május 5-i elfoglalása után foglyul ejtett kalózokat egyszerűen kitétték a nyílt tengeren, elkobozták navigációs eszközeik javát és a fegyvereiket, 300 mérföldre a legközelebbi parttól, ahova nem értek ki. Az eset akkor nagy botrányt keltett, noha Dmitrij Medvegyev akkori államfő azt nyilatkozta, hogy úgy kell eljárni a kalózokkal, ahogyan az ősök tették [²⁰].

A kalózok időközben csaknem három évig is tartottak fogságban különböző nemzetiségű túszoikat, akiket a később említendő Puntlandi Tengeri Rendőri Erő szabadított ki, nem tisztázott módon [²¹] és mintha csak Sir Frances Drake szelleme kísértene, az ENSZ Szomáliai Megfigyelőcsoportja szerint Szomália elnöke diplomáciai útlevelet adatott ki Mohamed Abdi Haszan "Afvejn" kalózkapitánynak, sőt olyat, amely szerint Afvejn kalózkodás-ellenes tevékenységben vesz részt [²²].

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

PECZÖLI Ákos

Budapest, 2012.
5. évfolyam 3-4. szám

A nemzetközi közösség a támadások 2011. évi csúcspontjáig több intézkedést léptetett életbe a kérdéskörben. Több ország haditengerészete képviseltette és képviselteti magát a térségben.

A 2010-ben a tengeri szállítások biztonsága, a „szállítási és tranzitútvonalak biztonsága” a NATO Stratégiai koncepciójában is helyet kapott. [23]

Az Európai Unió a közös kül- és biztonságpolitika keretein belül 2008-ban elindította az Európai Tengeri Erő Szomália–Atalanta műveletet (European Naval Force Somalia - Operation ATALANTA) [24], amely 2011-ben vette még inkább fókuszba a kalózkodást, sőt a kalózkodás szárazföldi háttere ellen is engedélyezett műveleteket. 2011-ben az EU értékelése szerint a gazdasági erőforrások elégtelenek voltak a műveletekre és a helyi erők kiképzése során is felmerült, hogy nagy a fluktuáció, és előfordult, hogy kalózkodásra adták a fejüket olyanok, akik korábban uniós kiképzést kaptak [25]. A német parlament később megszavazta, hogy német katonák a szárazföldön is harcolhatnak az Afrika szarva körül portyázó kalózok ellen [26].

Az Egyesült Királyság elindította az Egyesült Királyság Tengeri Szállítási Műveletét (UK Marine Transport Operation - UKMTO), amely a brit hajók részére nyújt biztonsági tanácsadást és lehetőséget a katonai segítségnyújtásra.

Több érintett kezdett el magánbiztonsági megoldásokban gondolkodni, az iparág egészen széles szolgáltatási spektrumot hozott létre a tanácsadástól egészen a vészhelyzeti gyors beavatkozásig. Az érintett társaságok (Xe, Sea Marshals, SeaGuard Security, Sea Guardian, Triskel Sea Services, AKE Maritime Services) weboldalaik szerint a legmodernebb technológiát kínálják. Beszédesebb, hogy a Queen Mary 2 is – az amúgy is a fedélzeten levők mellett – külön fegyveres biztonsági alkalmazottakat visz és sajátos szabályos szabályokat is életbe léptettek, köztük az elsőtétítést [27].

Természetesen nem Szomália lenne, ha minden szándék elérné célját; a New York Times újság feltárta, hogy Puntland államban (Szomália észak-keleti részén) a hírhedt zsoldosvezér – korábbi SEAL-kommandós és Blackwater-főnök – Erik Prince az amerikai hírszerzés segítségével megszervezte a Puntlandi Tengeri Rendőri Erőt (Puntland Maritime Police Force), amely törekvései között a kalózkodás és a militáns iszlám visszaszorítása szerepeltek. A terv dél-afrikai emberi és emirátusi anyagi hozzájárulással 1.100 elitkatonára kiképzését célozta, azonban a támogatók félig kiképezve, de teljes felszereléssel kiszálltak a projektből. A térségi viszonyok között komoly ütőerőt képviselő alakulat magára maradt, tovább bonyolítva az erőszakszervezetek harcát immár hazai terepen, hazai célokért.

A kalózok elleni fellépésben problémát jelentett azonban az elfogott elkövetők szankcionálása, Kenyában vagy a Seychelles-szigeteken nyílt lehetőség áthidaló megoldásra, de sok esetben – például a bizonyítás nehézsége miatt – az elfogott kalózokat nem sokkal később egyszerűen szabadon engedték [28].

Manapság a korábbi köztörvényes bűncselekményből a növekvő ellenerő miatt már nem lehet az elmúlt évekéhez mérhető profitot realizálni, a jogi mechanizmus kiforrtta magát, és több kalóz európai bíróságok előtt köt ki Németországban [29] és Hollandiában [30].

A kétségtelen eredmények között említhető, hogy a reguláris tengeri erők megjelenésével a kalóztámadások száma a 2011. évi 199 alkalomról tavalyi évben 70 alkalomra csökkent Szomália közelében [31], sőt a NATO egy illetékese, Ben Bekkering hajóosztály-parancsnok kijelentette, hogy 2012-ben „az év második felében a szomáliai partoknál a kalózok még egyetlen hajót sem kerítették hatalmukba”.

A vizualításra vágyók egy fegyverkamerán át FPS-módban láthatták is, ahogyan a holland haditengerészet különleges egysége megrohmoz egy elfoglalt német tankhajót, mintaszerűen semlegesítve a kalózcsapatot [32].

A most bejelentett adatok tavaly is a kalóztevékenység meredek hanyatlását mutatják, azonban a korábbi időszakban elfoglalt öt hajó és 136 túszer még mindig a kalózok fogságában van [33].

Összefoglalva elmondható, hogy az ország jelenlegi helyzete nem ad okot bizakodásra, a működő államiság és a mindennapok biztonsága távol van dezintegrált körzetek szövetségétől.

Ameddig Szomália nem talál kitörési pontokat a kalózkodás és tömeges bűnözés a szomáliai mindennapok része marad, olyan szociális válságtünet, amelyre a nemzetközi közösségnek csak katonai-rendészeti megoldása van.

A bőséges utánpótlással rendelkező kalózkodás egyre tökéletesítette módszereit, de a nehezedő körülmények eskalálták az elkövetők eszköztárát, egyre erőszakosabbá téve a zsákmányszerést.

Kijelenthető, ameddig az országot nem sikerül stabilizálni, a kalózkodáshoz hasonló válságjelenségek újra és újra felütik majd fejüket.

Kulcsszavak: kalózkodás, Szomália, bukott állam, regionális kihívás, NATO, Európai Unió

Key words: piracy, Somalia, failed state, regional challenge, NATO, European Union

FORRÁSOK, HIVATKOZÁSOK

-
- [1] CIA Factbook, Somalia Country Profile <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [2] Once mighty, Somalia's army struggles to rebuild itself, The Daily Star, Lebanon, 2012. 08. 10. <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2012/Aug-10/184071-once-mighty-somalias-army-struggles-to-rebuild-itself.ashx#axzz2KoO5CrTp> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [3] The Ogaden War 1977-1978, Armed Conflict Events Database. 2000. 12. 16. <http://www.onwar.com/aced/data/oscar/ogaden1976.htm> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [4] COOK, Chris: Világtörténeti kézikönyv, Akadémiai, Budapest, 1995. pp 114-116 ISBN: 963 05 6900 0
- [5] Somalia Civil War, GlobalSecurity, d.n. <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/somalia.htm> letöltés ideje: 2011. 04. 20.
- [6] UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIA II, 1996. 08. 31. <http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unosom2p.htm> letöltés ideje: 2011. 04. 20.
- [7] Security Council Resolutions, United Nations <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2012.shtml> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [8] African Union Mission in Somalia (AMISOM) <http://amisom-au.org/> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [9] As Patrols Increase, Somali Pirates Widen Their Reach, Time, 2010. 04. 27. <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1984473,00.html> letöltés ideje: 2011. 04. 20.
- [10] Somalia: The World's forgotten catastrophe, Independent, 2008. 02. 09. <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/somalia-the-worlds-forgotten-catastrophe-778225.html> letöltés ideje: 2011. 04. 20.
- [11]g Államkudarc, Grotius, szócikk <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=BSOUPP> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [12] Dr. Kiss László (szerk.): Válogatott fejezetek a rendszeres alkotmánytan köréből JPTE-ÁJK Egyetemi jegyzet, Pécs 1996. pp. 001-060, 407-413
- [13] 2012 Failed States Index Released, Fund for Peace, June 18, 2012 <http://www.fundforpeace.org/global/?q=node/242> letöltés ideje: 2013. február 12.

HADTUJOMÁNYI SZEMLE

PECZÖLI Ákos

Budapest, 2012.
5. évfolyam 3-4. szám

- [14] KONSTAM, Angus: A kalózkodás igaz története, Alexandra, Pécs, 2011. pp. 01-65 ISBN: 978 963 297 720 1
- [15] IMB Piracy & Armed Robbery Map 2013 <http://www.icc-ccs.org/piracy-reporting-centre/live-piracy-map> letöltés ideje: 2013. 01. 27.
- [16] Six month drop in world piracy, IMB report shows, International Chamber of Commerce, 2012. 07. 16.
<http://www.iccwbo.org/News/Articles/2012/Six-month-drop-in-world-piracy,-IMB-report-shows/> letöltés ideje: 2013. 01. 27.
- [17] Megkínózzák foglyaikat a szomáliai kalózkod, HVG, 2011. 02. 01. http://hvg.hu/vilag/20110201_szomaliai_kalozok_fogolykinzas
letöltés ideje: 2013. február 12.
- [18] Hétmillió dollárért engedtek el egy hajót a szomáliai kalózkod, HVG, 2011. 09. 06.
http://hvg.hu/vilag/20110906_szomaliai_kalozok_hajo letöltés ideje: 2013. február 12.
- [19] A szomáliai kalózkod olajválságot okozhatnak, HVG, 2011. 02. 11.
http://hvg.hu/vilag/20110211_szomaliai_kalozok_olajvalsagot_okozhatnak letöltés ideje: 2013. február 12.
- [20] Botrány Moszkvában a sorsukra hagyott kalózkod miatt, HVG, 2010. 05. 12.
http://hvg.hu/vilag/20100512_botranya_dagadt_sorsukra_hagyott_kalozok letöltés ideje: 2013. február 12.
- [21] Kiszabadultak a szomáliai kalózkod legrégebben fogva tartott túszej, HVG, 2012. 12. 23.
http://hvg.hu/vilag/20121223_Kiszabadultak_a_szomaliai_kalozok_legrege letöltés ideje: 2013. február 12.
- [22] ENSZ: diplomáciai útlevelet kapott egy szomáliai kalózkodkapitány, HVG, 2012. 07. 18.
http://hvg.hu/vilag/20120718_diplomaciai_utlevel_kalozkapitany letöltés ideje: 2013. február 12.
- [23] BIZTONSÁGOS EURÓPA EGY JOBB VILÁGBAN, EU, 2003. 12. 12.
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIHU.pdf> letöltés ideje: 2011. 06. 18.
- [24] EU NAVFOR Atalanta <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations/eunavfor-somalia?lang=en> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [25] Nem tud elég pénzt fordítani az EU a tengeri kalózkod elleni harcra, HVG, 2011. 11. 22.
http://hvg.hu/vilag/20111122_szomaliai_kalozok_eu letöltés ideje: 2013. február 12.
- [26] A németeket szárazföldön is bevetetik a tengeri kalózkod ellen, HVG, 2012. 05. 10.
http://hvg.hu/vilag/20120510_szomaliai_kalozok_nemetorszag letöltés ideje: 2013. február 12.
- [27] Have hired guns finally scuppered Somali pirates? Yahoo, Feb 10, 2013
<http://news.yahoo.com/hired-guns-finally-scuppered-somali-pirates-130653536.html> letöltés ideje: 2013. február 12.
- [28] Kalózkod Szomáliánál: váltságdíjtaktikák első kézből, HVG, 2010. 04. 02. http://hvg.hu/vilag/20100401_szomaliai_kalozok
letöltés ideje: 2013. február 12.
- [29] Germany: 10 Somali Pirates Convicted, 2012. 10. 19.
<http://www.nytimes.com/2012/10/20/world/europe/germany-10-somali-pirates-convicted.html?ref=somalia> letöltés ideje: 2013. február 12.

[30] Szomáliai kalózok a bíróság előtt, MNO, 2012. 11. 06. <http://mno.hu/kulfold/szomaliai-kalozok-a-birosag-elott-1115683>

letöltés ideje: 2013. február 12.

[31] Somalia: With Navies on Guard, Pirate Attacks Decline, NYT, October 22, 2012

<http://www.nytimes.com/2012/10/23/world/africa/somalia-navies-cause-pirate-attacks-to-decline.html?ref=somalia>

letöltés ideje: 2013. február 12.

[32] Video Shows Capture of Somali Pirates, NYT blog, The Lede, 2010. 05. 03.

<http://thelede.blogs.nytimes.com/2010/05/03/video-shows-capture-of-somali-pirates/> letöltés ideje: 2013. február 12.

[33] Leálltak a szomáliai kalózok, MNO, 2012. 12. 17. <http://mno.hu/kulfold/lealltak-a-szomaliai-kalozok-1125507> letöltés ideje: 2013. február 12.